

نقش بازی در رشد شخصیت کودک

دختر بچه‌ای که در بازی‌هایش کفش پاشنه بلند مادر را می‌پوشد یا پسر بچه‌ای که با گرفتن کیف پدر اصرار دارد نقش پدر را بازی کند هر دو تلاش می‌کنند به روش خودشان ویژگی‌های شخصیتی مادر و پدر را درونی کنند.

سلامت نیوز: دختر بچه‌ای که در بازی‌هایش کفش پاشنه بلند مادر را می‌پوشد یا پسر بچه‌ای که با گرفتن کیف پدر اصرار دارد نقش پدر را بازی کند هر دو تلاش می‌کنند به روش خودشان ویژگی‌های شخصیتی مادر و پدر را درونی کنند.

به گزارش سلامت نیوز به نقل از شهرزاد؛ در حقیقت بازی‌هایی از این دست همان مامان‌بازی و خاله‌بازی‌های خودمان هستند که به اعتقاد حیدر حسینی، کارشناس ارشد روان‌شناسی بالینی نه تنها نگران‌کننده نیستند بلکه بچه‌ها را برای پذیرفتن نقش‌هایشان در زندگی آماده می‌کنند.

این یک تمرین است!

بازی‌هایی مثل مامان‌بازی، خاله بازی و... در گروه بازی‌های تقلیدی و نمایشی قرار می‌گیرند. بازی‌هایی که گرایش کودکان به آن‌ها برخلاف تصور خیلی از پدر و مادرها نه تنها ایردای ندارد بلکه نقشی مهم و کاربردی در تکوین ساختار شخصیت کودکان نیز بازی می‌کند. دختر بچه‌ای که کفش پاشنه بلند مادر را می‌پوشد، سراغ لوازم آرایش او می‌رود یا پسر بچه‌ای که سراغ ابزار کار پدر می‌رود، تلاش می‌کند ویژگی‌های شخصیتی پدر و مادر را به روش خودش درونی کند. دختر بچه‌ای که در بازی‌هایش رفتار مادر را تقلید می‌کند در حقیقت به تمرین نقش جنسیتی خودش با استفاده از نمادهای مادرانه مشغول است و این دقیقاً همان اتفاقی است که در مورد پسر بچه‌ای که در بازی‌هایش پدر را تکرار می‌کند، رخ می‌دهد.

بعد از ۲۰ ماهگی

تعیین محدوده سنی دقیق برای گرایش کودکان به بازی‌های تقلیدی و نمایشی، کاملاً نسبی و در گرو شرایط محیطی و ویژگی‌های رشدی آن‌هاست. اما بنابر قواعد رشدی بچه‌ها از ۲۰ ماهگی به بعد برای تکرار و تمرین بازی‌هایی که کنش متقابل شرط اصلی آن‌هاست، آماده‌اند. حال آن‌که بازی‌های تقلیدی و نمایشی مثل خاله‌بازی و مامان‌بازی هم در همین گروه قرار می‌گیرند. اما اگر کودکی زودتر از این سن به بازی‌های تقلیدی گرایش پیدا کند در حقیقت این توانایی را دارد که زودتر از قواعد معمول محیطش را درونی کند. بنابراین نه تنها جای نگرانی برای والدین باقی نمی‌ماند بلکه آن‌ها باید این گرایش را در شمار توانایی و امتیازهای فرزندشان قرار بدهند.

شما الگوی اصلی هستید

پدر و مادرها باید به یاد داشته باشند تقلید نقش، جزو روند رشدی کودک است و کاملاً اجتناب‌ناپذیر. وقتی کودک رفتاری را تقلید می‌کند یعنی آن رفتار را باور کرده و برایش مهم و ارزشمند است. بنابراین وقتی ما به عنوان پدر و مادر در جریان این رفتارهای تقلیدی شاهد رفتار اشتباهی از کودک هستیم، حتماً باید تمام حواس‌مان را متوجه خودمان بکنیم. مثلاً اگر پسر کوچولوی ۲ ساله شما در بازی‌هایش سیگار کشیدن را تقلید می‌کند به جای نگرانی از گرایش او به رفتار بزرگ‌تر از سنش باید به این فکر کنید که برای او پدر نماد قدرت است پس وقتی پدر سیگار می‌کشد او هم باید همین رفتار را تقلید کند!

وقتی بچه‌ها اصرار دارند

زمانی باید نسبت به گرایش بچه‌ها به این قبیل بازی‌ها احساس خطر کرد که کودک در انجام آن‌ها اصرار دارد. البته ارائه یک تعریف

درست از واژه اصرار کاملاً ضروری است. وقتی کودک شما بدون در نظر گرفتن هیچ حد و مرز زمانی و به صورت یکنواخت به تکرار یک بازی گرایش پیدا می‌کند، به گونه‌ای که مثلاً بازی کردن با رژ لب مادر و ماندن در نقش پدر برای او حتی نسبت به خوردن و خوابیدن هم در اولویت قرار می‌گیرد، باید نسبت به آن حساس شد. اما در حالت کلی بچه‌ای که کارتونس را می‌بیند، با اسباب‌بازی‌هایش بازی می‌کند و در کنار آن‌ها به این قبیل بازی‌ها هم گرایش دارد جای هیچ نگرانی برای والدین باقی نمی‌گذارد. چرا که این بازی در حقیقت زمینه‌ساز بخشی از روند طبیعی رشد کودک است.

شما بازیگرید نه کارگردان!

برخی از والدین به غلط تصور می‌کنند باید نحوه رشدی کودکان را به آن‌ها آموزش بدهند. آن‌ها به دنبال همین باور اشتباه مدام به دنبال این هستند که با استفاده از بازی‌های فکری، لگو و... آن‌ها را متفاوت بار بیاورند. اما این تلاش اصلاً قابل توصیه نیست. بازی بخشی از روند رشد بچه است و نقش والدین در این روند هم صرفاً همراهی و هدایت آن‌هاست نه کارگردانی بازی. البته در بازی‌های آموزشی که در سنین بالاتر و در حدود ۶ سالگی شروع می‌شود و بعد از ورود بچه‌ها به مدرسه هم ادامه پیدا می‌کند، شرایط فرق می‌کند. در این قبیل بازی‌ها هدف اصلی این است که موضوعی مستقیماً به بچه‌ها آموزش داده شود. بنابراین دخالت موثر و کارگردانی درست ماجرا مهم است. اما تا قبل از این سن و زمانی که بحث آموزش‌های غیرمستقیم در میان است، والدین حین بازی صرفاً باید هم‌بازی بچه‌ها باشند.

این شما باید که تقلید می‌شوید!

بازی‌های تقلیدی و نمایشی در حقیقت فرصتی برای نمایش درونیات و برون‌ریزی رفتار بچه‌ها هستند و برخلاف باورهای ما قصد این نیست که از طریق بازی کردن با بچه‌ها چیزی را به صورت مستقیم به آن‌ها آموزش بدهیم. در حقیقت بازی‌های تقلیدی و نمایشی فرصتی هستند برای ما که نقاط ضعف رفتاری کودکان را بشناسیم و با بررسی علل پیدایش آن‌ها با استفاده از روش‌های غیرمستقیم برای رفع‌شان اقدام کنیم. مثلاً اگر بچه‌ای در نقش مادر یا پدر به عروسک یا حتی کودک مقابلش پرخاش می‌کند، رفتار خشنی دارد یا اصرار دارد حرفش را به کرسی بنشانند پدر و مادر را و او می‌دارد تا نسبت به این رفتار او کنجکاو شوند و از طریق آموزش‌های غیرمستقیم مثل خواندن قصه، رعایت طرز برخورد با یکدیگر و حتی نوع صحبت کردن در مکالمات تلفنی، برخورد درست را به کودک آموزش بدهند. یادمان باشد کودک در حقیقت در این بازی‌ها دارد نقش ما به عنوان پدر و مادر را تقلید می‌کند.

باید احساس خطر کنید

به طور کلی گرایش کودکان به تقلید رفتار پدر و مادرها اصلاً غیر طبیعی نیست. اینکه پسر بچه‌ای دوست دارد لباسی درست مثل لباس پدرش داشته باشد، در بازی‌هایش سراغ کیف او می‌رود و در بازی با بچه‌های هم سن و سال همیشه نقش پدر را بازی می‌کند، یا دختر بچه‌ای که در میان بازی‌هایش تمایل دارد سراغ کیف آرایش مادر برود یا حتی با کفش‌های او راه برود کار خطایی انجام نمی‌دهد بلکه شناخت درست را از تشابه‌های جنسیتی‌اش به تصویر می‌کشد. در حقیقت زمانی این رفتار نگران‌کننده می‌شود که مثلاً پسر بچه‌ای به استفاده از لوازم آرایش مادر گرایش پیدا کند یا دختر بچه‌ای به ایفای نقش پدر و حتی لباس پوشیدن مثل او اصرار داشته باشد. در این شرایط است که باید نسبت به روند طبیعی همانندسازی در کودکان احساس خطر کرد.

می‌خوام آمپول بزنم، فقط همین!

یکی از بازی‌های تقلیدی که کودکان به خصوص کودکان ۳ تا ۶ ساله به آن گرایش عجیبی دارند دکتر بازی است. آن‌ها می‌خواهند در جریان این بازی یکدیگر را معاینه کنند و به هم آمپول بزنند بنابراین دور از انتظار نیست که در گیرودار این بازی اعضای بدن یکدیگر را هم ببینند و دقیقاً همین بخش ماجراست که واکنش شدید پدر و مادرها را برمی‌انگیزاند. اما والدین همیشه باید به یاد داشته باشند که این رفتارها با قصد و غرض جنسی صورت نمی‌گیرد و اگر درست هدایت شود حتی قرار نیست به روابط جنسی منتهی شود. این بازی‌ها صرفاً از یک کنجکاوی کودکان سرچشمه می‌گیرند. بنابراین راه مناسب مقابله با آن‌ها دعا و سرزنش شدید نیست. در عوض باید در فضایی خارج از بازی راجع به فضای خصوصی افراد با آن‌ها صحبت کنید، اینکه برخی از نواحی بدن جزو همین فضای خصوصی قرار می‌گیرند و باید از دید دیگران پوشیده بمانند.

همچنین تذکر این موضوع که نباید لباس دوستش را برای آمپول زدن کنار بزند، همین‌طور که نباید اجازه این بازی را به او بدهد. در حقیقت شما با استفاده از این توضیحات و حتی تکرار آن‌ها در زمان‌های مناسب کودکان را از انجام چنین کاری منع می‌کنید و محدوده بازی را برایش مشخص می‌کنید آن هم بدون اینکه کنجکاوی او را بیشتر از قبل تحریک کرده باشید. البته بهتر است با مشاهده گرایش بچه‌ها به این بازی دواور مراقب رفتارهای آن‌ها باشید تا زمانی که لازم بود به طور غیرمستقیم و به بهانه‌هایی مثل دعوت آن‌ها به تماشای تلویزیون یا حتی خوراکی‌هایی که دوست دارند، حواس‌شان را پرت کنید.